

უმალესი განათლების
ხარისხის
უზრუნველყოფის
რეფორმა:
შედეგები და შემდეგი
ნაბიჯები

თბილისი
14-15 დეკემბერი 2017

Reforming the
Higher Education
Quality Assurance
System: results
and steps forward

Tbilisi

14-15 December, 2017

სადოქტორო სწავლება და
უნივერსიტეტების კვლევითი
საქმიანობა: ამჟამად და
განვითარების შესაძლებლობები

Doctoral Education and Research
Activities of Georgian Universities:
state of play and opportunities for
development

შინაარსი

Content

1. ვიდრე 2004 წლამდე	1. The past – till 2004
2. 2004 წლის უმაღლესი განათლების კანონი და უმაღლესი განათლების სისტემის რეფორმა	2. The new law of Higher 2004 - Education and reforms in HE
3. სადოქტორო სწავლება: პრობლემები და გამოწვევები	3. PhD – problems and challenges
4. კვლევითი საქმიანობა უნივერსიტეტებში, სწავლებისა და კვლევის ინტეგრაცია	4. Research performance at universities and integration of research into education
5. არსებული რესურსი და განვითარების შესაძლებლობები	5. Existing resources and trends for development

შინაარსი

Content

1. ვიდრე 2004 წლამდე	1. The past – till 2004
2. 2004 წლის უმაღლესი განათლების კანონი და უმაღლესი განათლების სისტემის რეფორმა	2. The new law of Higher 2004 - Education and reforms in HE
3. სადოქტორო სწავლება: პრობლემები და გამოწვევები	3. PhD – problems and challenges
4. კვლევითი საქმიანობა უნივერსიტეტებში, სწავლებისა და კვლევის ინტეგრაცია	4. Research performance at universities and integration of research into education
5. არსებული რესურსი და განვითარების შესაძლებლობები	5. Existing resources and trends for development

ვიდრე 2004 წლამდე, უმაღლესი განათლების საფეხურები

The past – till 2004, HE tiers

- I საფეხური. 4-6 წელი უნივერსიტეტში და სპეციალისტის დიპლომი გარკვეულ დისციპლინაში. კვალიფიკაციის მინიჭებისთვის სავალდებულო პირობები: სახელმწიფო გამოცდა მეცნიერულ კომუნიზმში [1991 წლამდე] და საკვალიფიკაციო დისციპლინაში, უნივერსიტეტებში სადიპლომო ნაშრომი
- II საფეხური: 3-4 წელი ასპირანტურა [სწავლების ორი ფორმა: დასწრებული და დაუსწრებელი] - მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხის მისაღებად სავალდებულო მოთხოვნები: სამი სავალდებულო საგანი: მარქსიზმ-ლენინიზმის ფილოსოფია, უცხო ენა და დისციპლინის დარგი, რომელშიც ასპირანტი იცავს დისერტაციას და საკანდიდატო დისერტაცია.
- III საფეხური: დრო არ არის განსაზღვრული, მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი. შესაძლებელი იყო ორწლიანი დოქტორანტურის მიღება მხოლოდ უნივერსიტეტებიდან დისერტაციის დასრულებისთვის.
- 1st cycle: 4-6 years Higher Education at Universities and graduation with Diploma of Specialist (depending on the field of study, discipline or subject. The graduation requirements were: state exam in scientific communism [till 1991] and subject of study, and, at Universities, a research paper (“diploma work”);
- 2nd cycle: 3-4 years of graduate studies (PhD, “aspirantura”, full time and part-time) - three mandatory courses with comprehensive exam in Philosophy of Marxism-Leninism [till 1991], foreign language, and a subfield of the discipline a student was taking as a major specialization, as well as the dissertation;
- 3rd cycle: No time limit for work on the second dissertation for the higher Doctorate – Doctor of Science. It was possible to have a two years “*doktorantura*” (sabbatical leave to finish the research. This was used only by the Universities and HEI’s for their faculty, either for reducing the teaching work load for a period of time or awarding them two years to finish their dissertation.

ვიდრე 2004 წლამდე, ხარისხის გამცემი ორგანიზაციები და კარიერული განვითარების შესაძლებლობები

The past – till 2004, Degree awarding institutions and career development options

- 1. ხარისხის მიმნიჭებელი ორგანიზაციები - უნივერსიტეტები, ზოგიერთი უმაღლესი და აკადემიის სისტემაში გაერთიანებული სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები, რომელთაც ჰქონდათ ხარისხის მისანიჭებელი საბჭოები ან ორივე საფეხურისთვის, ან მეცნიერებათა კანდიდატისთვის.
- 2. კარიერული განვითარების შესაძლებლობები -
 - ა. ხარისხის არ მქონე ან დოქტორანტი - მასწავლებელი ან უფროსი მასწავლებელი უსდ, ან სხვადასხვა დონის ლაბორანტი კვლევით ინსტიტუტებში
 - ბ. მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხის - აუცილებელი მოთხოვნა დოცენტის თანამდებობისთვის [ასოცირებული პროფესორი], ან უძეგროსი მეცნიერ-თანამშრომელი კვლევით ინსტიტუტში.
 - გ. დოქტორის ხარისხი - შესაძლებლობა რომ დაეკავებინა ნებისმიერი უფრო პოზიცია უსდ ან კვლევით ინსტიტუტში
- სადისერტაციო საბჭოებს ამტკიცებდა სსრკ საატესტაციო კომისია [1991], შემდგომში იგივე ფუნქციას იღებს საქართველოში მეცნიერებათა აკადემიის სწავლულ ექსპერტთა საბჭო

- 1. Degree awarding institutions – Universities, Higher Education institutions and Research Institutes under the Academy of Science. Obligatory requirement to have the degree awarding council either both, or only for PhD/Candidat Nauk.
- 2. Career path –
 - A. no degree or PhD candidate – teachers and senior teachers at HEIs, technical assistance at labs on different level at research institutes
 - B. PhD as a minimum requirement for the Associate professorship, Junior scientists at research institutes.
 - C. High Doctorate [Habilitation] – option to take any higher position at HEIs or Research Institutes
- ***Degree awarding councils were authorized by the Supreme Attestation Commission of the Soviet Union [1991]. The same authorization procedure was undertaken by the High Experts Council under the Academy of Science of Georgia.***

ვიდრე 2004 წლამდე, ხარისხის უზრუნველყოფა

The past – till 2004, QA

- უმაღლესი საატესტაციო საბჭო [1991]
- მეცნიერებათა კანდიდატი - მინიმალური მოთხოვნები
- 1. დისერტაცია - არსებული პრობლემის აქტუალური გადაწყვეტა [ახალი ცოდნის შექმნა]; 2. + სამი პუბლიკაცია - აქედან ერთი სტატია და +2 აბსტრაქტი; 3. შეფასებისა და რეცენზირებისთვის ქვეყნის [სსრკ] მასშტაბით უსს მიერ დადგენილი სიით გადაგზავნა ავტორეფერატის. დადებითად ითვლებოდა რეცენზიის მიღება სხვა ინსტიტუტიდან; 4. დაცვაზე ორი ოპონენტი - 1 დოქტორი, 1 მეცნიერებათა კანდიდატი
- მეცნიერებათა დოქტორი - მინიმალური მოთხოვნა
- 1. დისერტაცია - ახალი მიმართულებით დაფუძნება კვლევის სფეროში; 2, 10 სამეცნიერო სტატია [შესაძლებელი იყო მონოგრაფიაც, მაგრამ ეს არ ცვლიდა სტატიების რაოდენობაზე მოთხოვნას]; 3. შეფასებისა და რეცენზირებისთვის ქვეყნის [სსრკ] მასშტაბით უსს მიერ დადგენილი სიით გადაგზავნა ავტორეფერატის. დადებითად ითვლებოდა რეცენზიის მიღება სხვა ინსტიტუტიდან; 4. 3 ოპონენტი დაცვისას ყველა დოქტორის ხარისხით.
- დისერტაციები უნდა თარგმნილიყო რუსულად და ყველა თანმხლები დოკუმენტით იგზავნებოდა უსს და საბოლოო ხარისხის გაცემა დასტურდებოდა უმაღლესი საატესტაციო კომისიის მიერ.

- Supreme Attestation Commission [SAC] – [1991]
- PhD/Kandidat Nauk – minimum requirements:
- 1. Dissertation – solving the existing problem in the field of research; 2. + Three publication – one academic paper, + 2 abstracts; 3. Reviewing and dissemination among academic community [obligatory] – prior dissertation defence the extended abstract was disseminated to the different institutions across SU for reviewing. Acclaims on research welcomed and appreciated. 4. 2 External reviewers for dissertation defence – 1 High Doctorate, 1 Kandidat Nauk
- High Doctorate – minimum requirements
- 1. dissertation – creation a new approach in a field of study; 2. 10 publications – only academic papers [or monograph on a research question of the study not substituting the academic papers]; 3. Reviewing and dissemination among academic community [obligatory] – prior dissertation defence the extended abstract was disseminated to the different institutions across SU for reviewing. Acclaims on research welcomed and appreciated. 4. .3External reviewers for dissertation defence – All High Doctorate
- All dissertations should be translated in Russian with all documentation and final decision was received by the SAC

2004 წლის შემდეგ, უმაღლესი განათლების ახალი კანონი

After 2004, New Law of HE

- 1. სამ საფეხურიანი უმაღლესი განათლება
- [სადოქტორო სწავლება, ფორმატი, დაფინანსება დაფინანსება]
- 2. ინტერნაციონალიზაცია - ბოლონიის პროცესი, 2005
- 3. კვლევითი ინსტიტუტების სრული ინტეგრაცია უნივერსიტეტებში

- 1. Three tier education system
- PhD programs – format, financing
- 2. Internationalization – Bologna Process 2005
- 3. Path to full integration of research institutes into Universities

სადოქტორო პროგრამების შესახებ

On PhD programs

- **1. 2005** - სადოქტორო პროგრამების განვითარება ბოლონიის პროცესის კონტექსტში (თსუ, 25-26 ივნისი, 2005)
- **2. 2006** - ახალი კვლევითი უნივერსიტეტები ბოლონიის პროცესის 2010 წლის შესახებ (თსუ, 29 ივნისი - 1 ივლისი).
- **3. 2012** - სადოქტორო განათლება საქართველოში [ნ. ჯავახიშვილი და თანამშ.]
- **4. 2013** - სწავლებისა და კვლევის ინტეგრაცია [ლ. ბაქრაძე.]

- 1. 2005 - Developing PhD Programs in context of Bologna. International Conference. TSU, CSS
- 2. 2006 – Rebuilding Research Universities to meet Bologna 2010. International Conference. TSU, CSS
- 3. 2012 – PhD programs in Georgia. Javakhishvili N. et all. [Tempus funded project.]
- 4. 2013 – Teaching and research integration. Baklardze L. [OSGF funded project]

2005 : 2013

2005 - სასწავლო პროცესმა უნდა უზრუნველყოს ცოდნის გაღრმავება და გაფართოება

- **რა უნდა ვასწავლოთ?** – 1. დისციპლინის საგნები; 2. თანამედროვე კვლევის მეთოდები; 3. უმაღლესი განათლების პედაგოგიკა; 4. კომუნიკაცია და მენეჯმენტი
- **როგორ უნდა ვასწავლოთ?** - 1. ინდივიდუალური სასწავლო პროგრამები; 2. სემინარები; ინტერდისციპლინური მიდგომა.

ეს არის ის ძირითადი პრინციპები, რომლებიც აუცილებლად უნდა იყოს გათვალისწინებული სადოქტორო პროგრამებში.

2013 - მაღალი ხარისხის კვლევითი გარემო არის სადოქტორო სწავლების საფუძველი. უნივერსიტეტების სტრატეგია სადოქტორო სწავლებისთვის არის დაფუძნებული ამ უნივერსიტეტის კვლევით პოტენციალზე. კრიტიკული რაოდენობა მაღალი ხარისხის კვლევების, მრავალფეროვნება და მაღალი მიმდებლობის ძქონე კვლევითი გარემო უზრუნველყოფს დოქტორანტების ჩართვას მიმდინარე კვლევებში.

2005 - The teaching process must ensure deepening of knowledge as well as its expansion.

- **What shall we teach?** 1. Subjects of the discipline; 2. Modern methods of research; 3. High school pedagogy; 4. Communication and management
- **How shall we teach?** 1. Individual teaching programs; 2. Workshops; 3. Interdisciplinary approach.

Above are provided those basic principles, which must, by all means, be adhered to while working out Doctorate programs.

2013 - High quality research environment is the basis of doctoral education. The university strategy of doctoral studies is based on the research capacity of the university – critical mass (high quality research), diversity and inclusive research environment. Research environment ensures active participation of PhD students in the ongoing research.

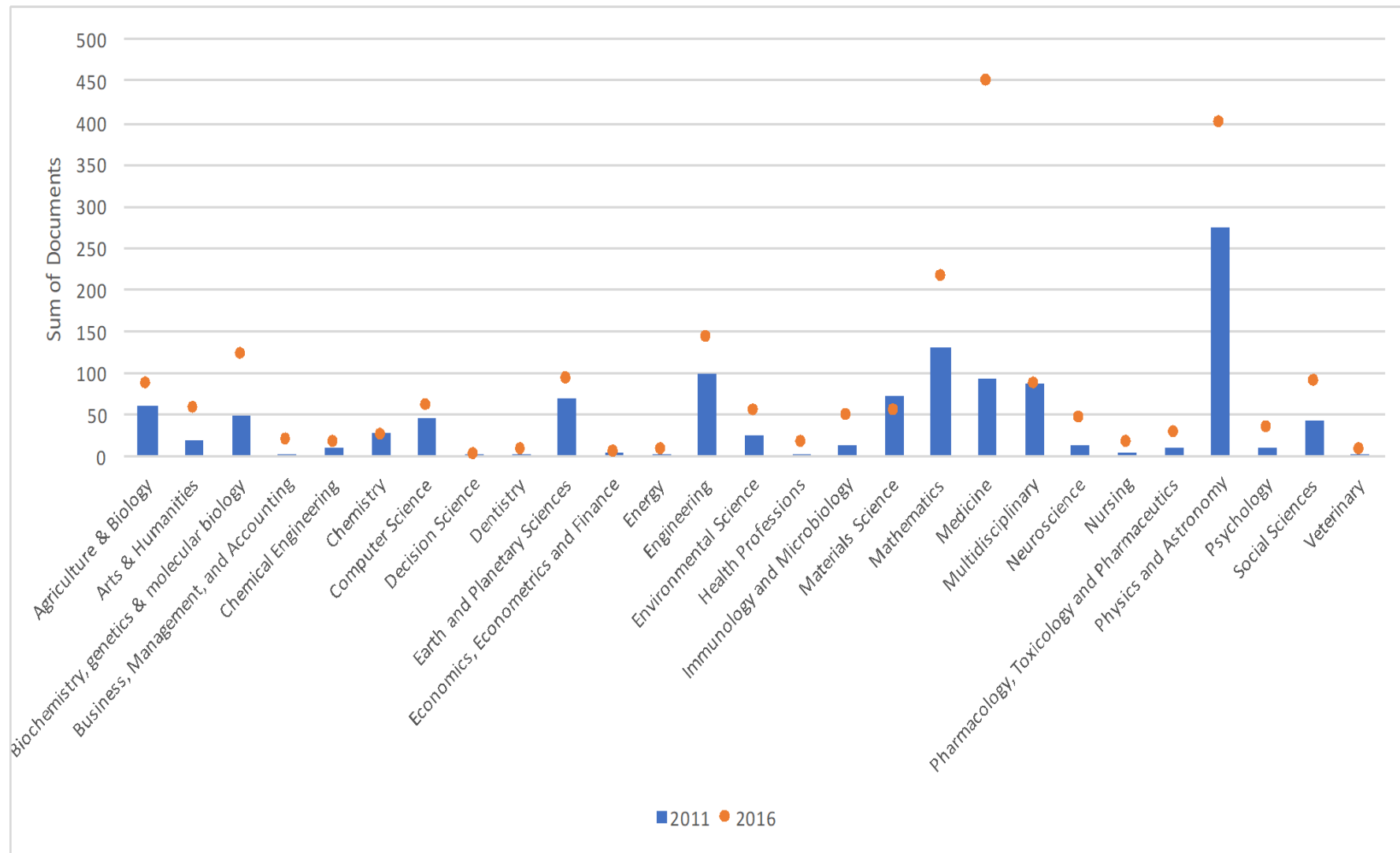
მშპ % კვლევასა და განვითარებაზე %GDP expenditure on R&D

country	2008	2009	2010	2011	2020
EU	1.92	2.01	2	2.03	3
GERMANY	2.69	2.82	2.8	2.84	3
ESTONIA	1.28	1.43	1.63	2.38	3
LATVIA	0.62	0.46	0.6	0.7	1.5
LITHUENIA	0.8	0.84	0.8	0.92	1.9
საქართველო	0.28	0.32	0.25	0.13	[0.3] 2016

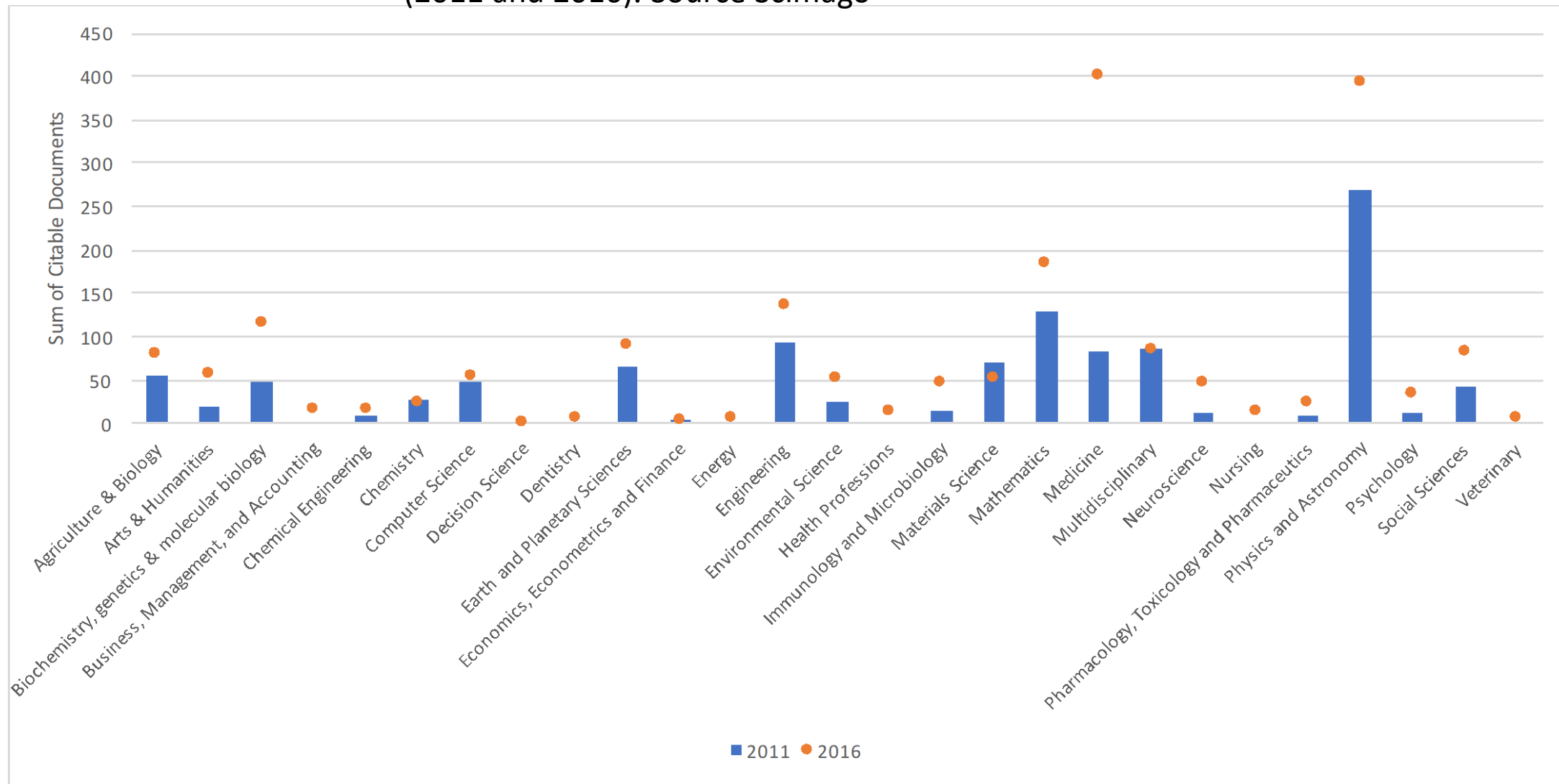
საქართველო კონკურენციის ინდექსის მიხედვით 2017-2018, 67 ადგილი [სულ 137]	
ყველაზე პრობლემური სფერო ბიზნესის განვითარებისთვის - არაადეკვატურად განათლებული სამუშაო ძალა	
საშუალო სკოლაში ჩართულობა	33
უმაღლეს განათლებაში ჩართულობა	66
განათლების სისტემის ხარისხი	107
მათემატიკისა და მეცნიერებების სწავლების ხარისხი	103
მენეჯმენტის სკოლების ხარისხი	113
ინტერნეტთან ხელმისაწვდომობა სკოლაში	68
სპეციალური ტრენინგის შესაძლებლობა ადგილზე	131
თანამშრომლების ტრენინგის შესაძლებლობა	125
ინოვაცია	107
ინოვაციის შესაძლებლობა	61
კვლევითი ინსტიტუტების ხარისხი	112
კომპანიების მიერ დახარჯული ფინანსები კვლევასა და განვითარებაზე	129
უნივერსიტეტი-ინდუსტრიის კავშირი კვლევასა და განვითარებაში	135
მეცნიერებისა და ინჟინრების არსებობა	114
პატენტები	88

World Competitiveness index 2017-2018, Georgia 67 out of 137	
Most problematic areas of doing business –	
Inadequately educated workforce	
Secondary education enrollment	33
Tertiary education enrollment	66
Quality of education system	107
Quality of Math and Science education	103
Quality of management schools	113
Internet access to schools	68
Local availability of specialized training	131
Extent of Staff training	125
Innovation	107
Capacity of innovation	61
Quality of research institutes	112
Company spending on R&D	129
University-Industry collaboration in R&D	135
Availability of Scientist and Engineers	114
Patents	88

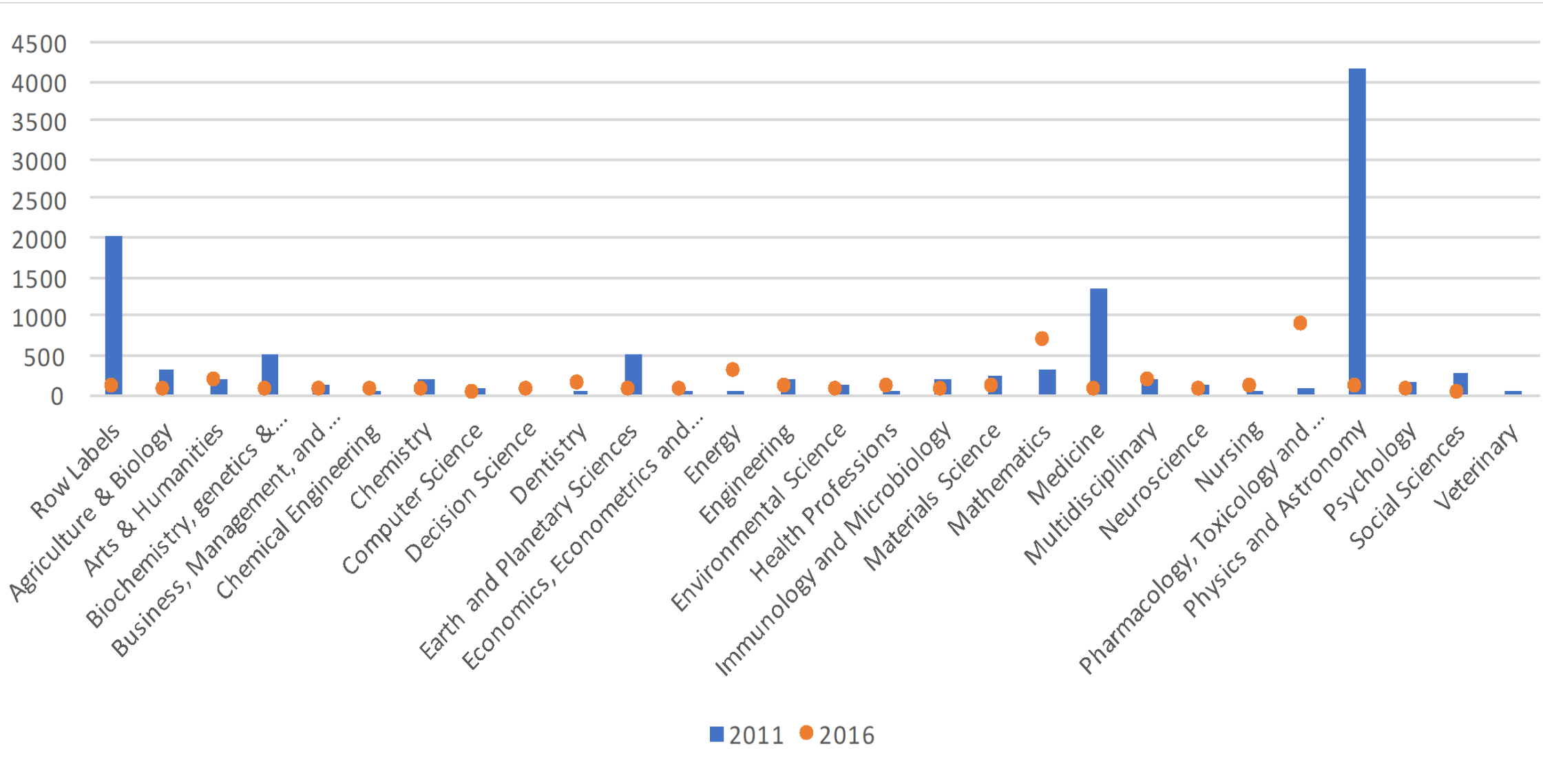
პუბლიკაციები/Publications [2011-2016]. წყარო/Source Scimago

ციტირებადი დოკუმენტები/Citable documents (2011 and 2016). Source Scimago

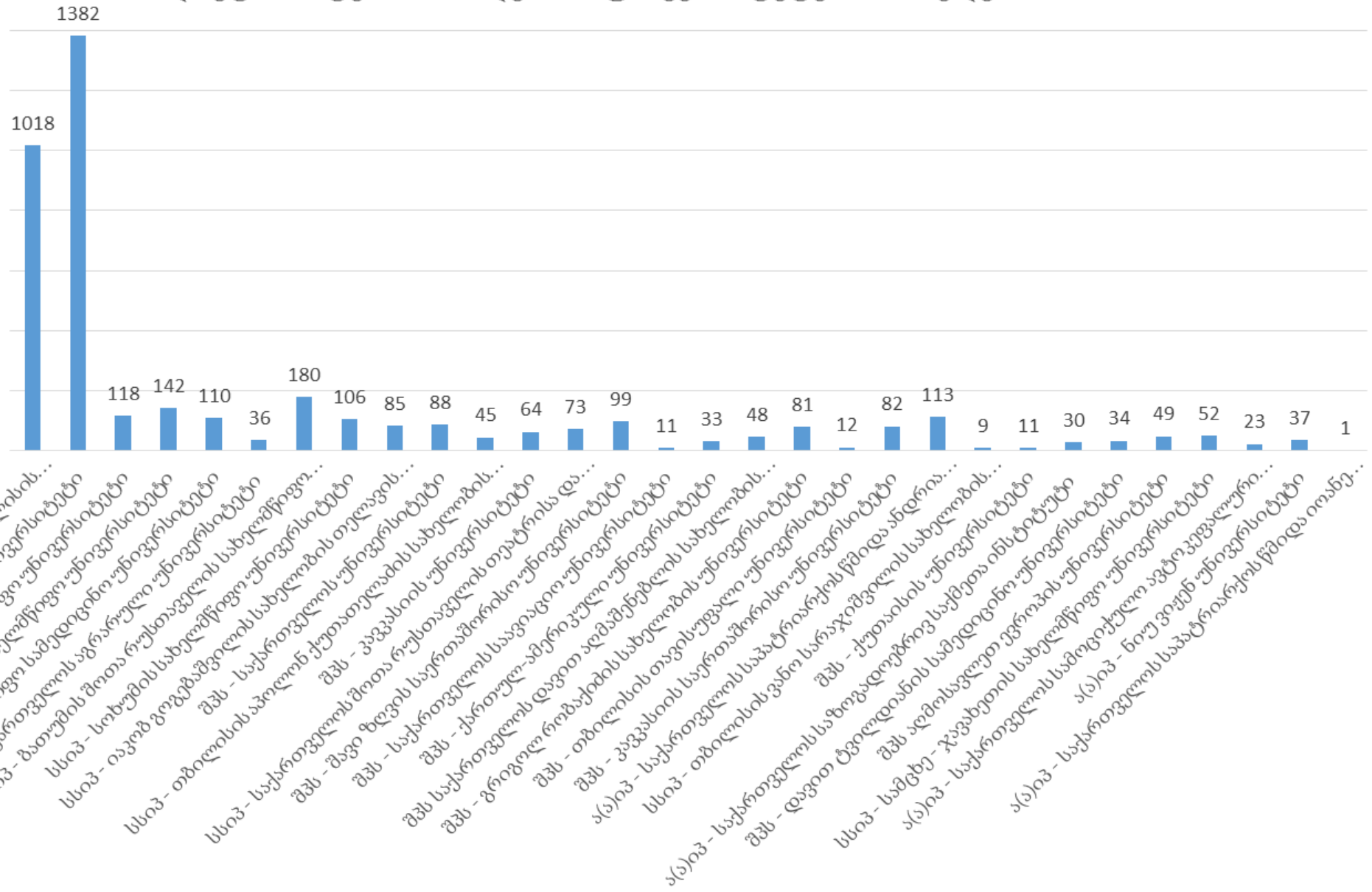
ციტირება/ Citations (2011 and 2016)

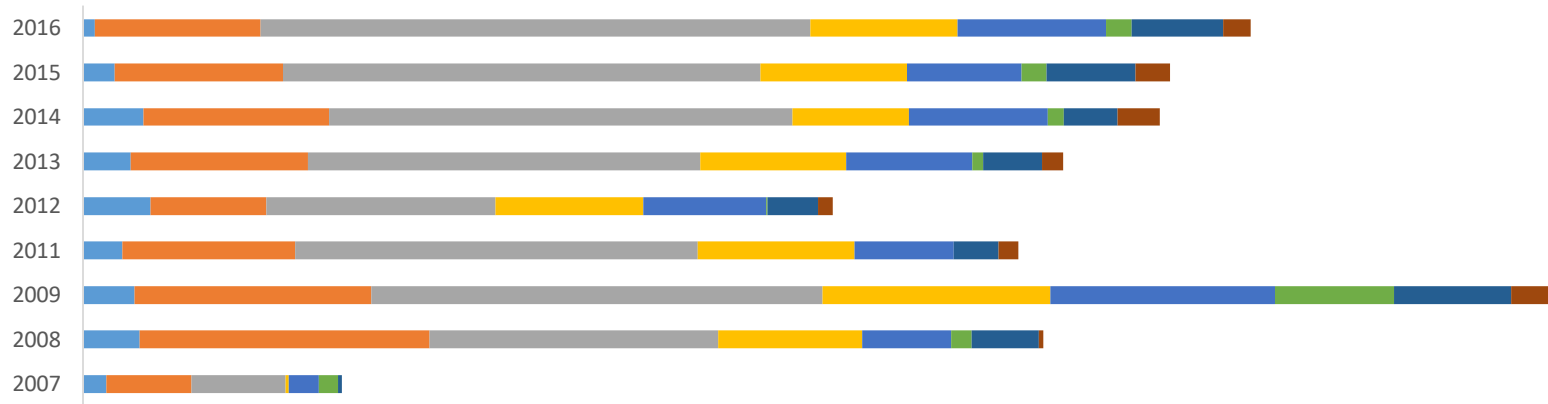
დოქტორანტების რაოდენობა უნივერსიტეტებისა და დარგების მიხედვით

უსდ	სულ	არ იდენტ.	ხელოვნება	სამართალი	მედიცინა	აგარარული	ინჟინერია	სამზუნებისმეტყველო	სოციალური მეცნ.	თეოლოგია	ბიზნესის ადმინ	კომანიტარული	განათლება	ინტერდისციპლ
1 ნიუ -ვიუენ	37	6		18	13									
2 აგრარული	35	1				27	5	2						
3 GIPA	30	1							29					
4 თბილისის სასულიერო სემიანრია და აკადემია	23	5							18					
5 ქართული უნივერსიტეტი ამდრია პირველი დედა	112	2					14	8	16		14	58		
6 ბათუმის სასულიერო სემინარია	1								1					
7 ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	160				4	26	72	3	6		6	32	11	
8 ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	180					6		31	15		29	86	13	
9 სამხატვრო აკადემია	45		45											
10 კონსერვატორია	9		9											
11 სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტი	110				110									
12 თელავის სახ. უნივერსიტეტი	79					11		8	12			22	26	
13 თსუ	1015	10		155	108			112	213		91	225	31	70
14 ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი	118				8			39	63		8			
15 სამცხე-ჯავახეთის სახ უნი	52					4		12	12			24		
16 საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი	1373	39		3		20	538	58	427	14	199	20		55
17 თეატრისა და კინოს უნივერსიტეტი	73		62						11					
18 სოხუმის სახ. უნი	105							22	5		29	49		
19 გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტი	81			60					9		10	2		
20 დავით ტვილდიანის სამედიცინო უნივერსიტეტი	34							34						
21 თავისუფალი უნივერსიტეტი	14	3						3	8					
22 კავკასიის საერთ. უნივერსიტეტი	82	1		35					18		28			
23 კავკასიის უნივერსიტეტი	64			9					48		7			
24 საქართველოს საავიაციო უნივერსიტეტი	11						11							
25 საქართველოს უნივერსიტეტი	88			20	20			7	10		23	8		
26 ქართულ-ამერიკული უნივერსიტეტი	32			23					1		8			
27 ქუთაისის უნივერსიტეტი	9								9					
28 შავი ზღვის საერთ უნი	93	3						12	12		28	9	20	9
29 აღმოსავლეთ ევროპის უნი	49			34							15			
30 სდასუ	48			22		21			5					
ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნი	0													
საპატრიარქოს წმ. თამარ მეფის სახ. უნი	0													
ახალი საქართველოს უნი	0													
	4162	71	116	379	263	115	640	351	929	33	495	535	101	134

დოქტორანტების რაოდენობა უნივერსიტეტების მიხედვით

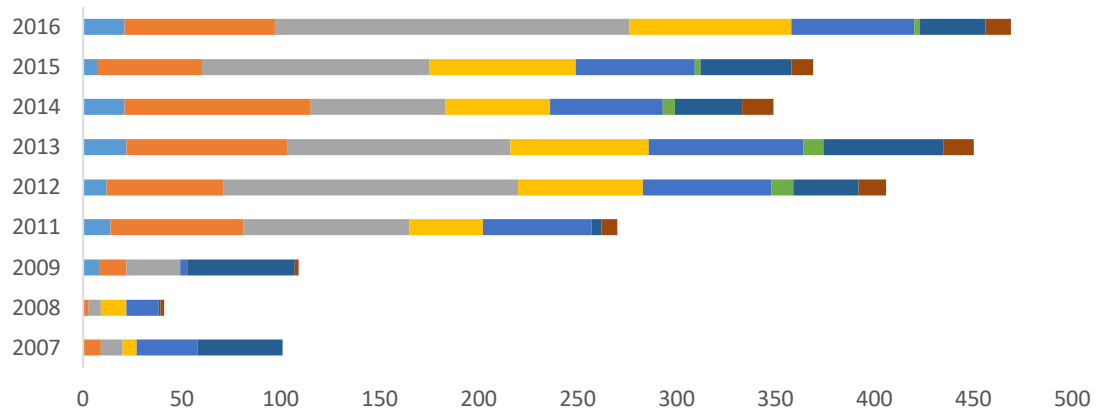

დოქტორანტების მიღება პროგრამების მიხედვით 2007 - 2016

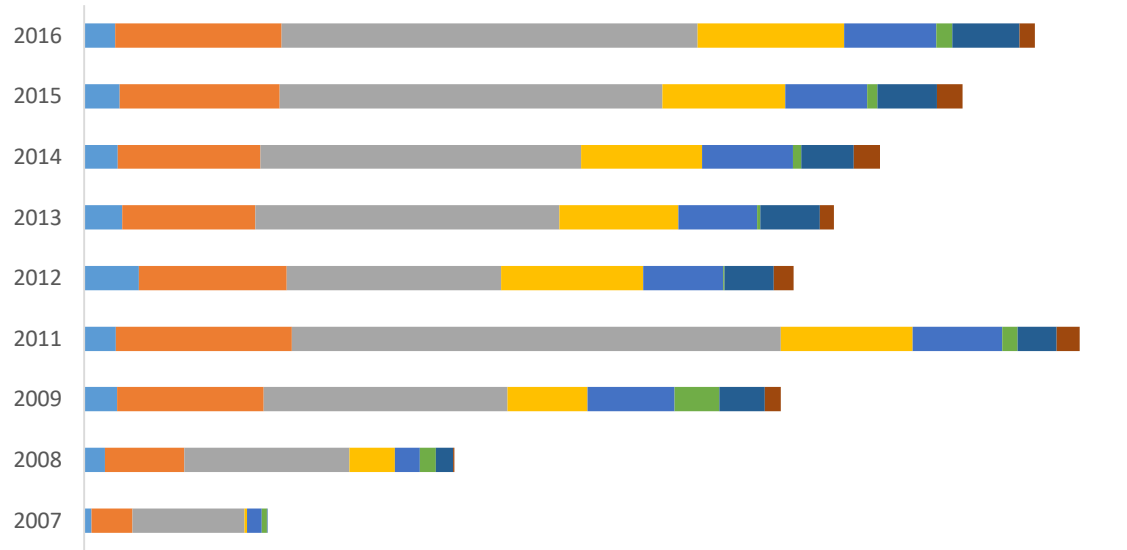
	2007	2008	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016
■ განათლება	26	63	57	44	75	53	67	35	13
■ ჰუმანიტარული მეცნიერებები და ხელოვნება	95	324	265	193	130	198	208	188	185
■ სოციალური მეცნიერებები, ბიზნესი და სამართალი	105	323	504	450	256	439	518	534	615
■ მეცნიერება	4	161	255	175	165	163	130	164	164
■ საინჟინრო, დამამუშავებელი და სამშენებლო დარგები	33	99	251	111	137	141	155	128	166
■ სოფლის მეურნეობა	22	23	133	0	2	12	18	28	29
■ ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	4	75	131	50	56	66	60	99	102
■ მომსახურება	0	5	48	22	17	23	47	39	31

დოქტორანტურის კურსდამთავრებულების რაოდენობა პროგრამების მიხედვით

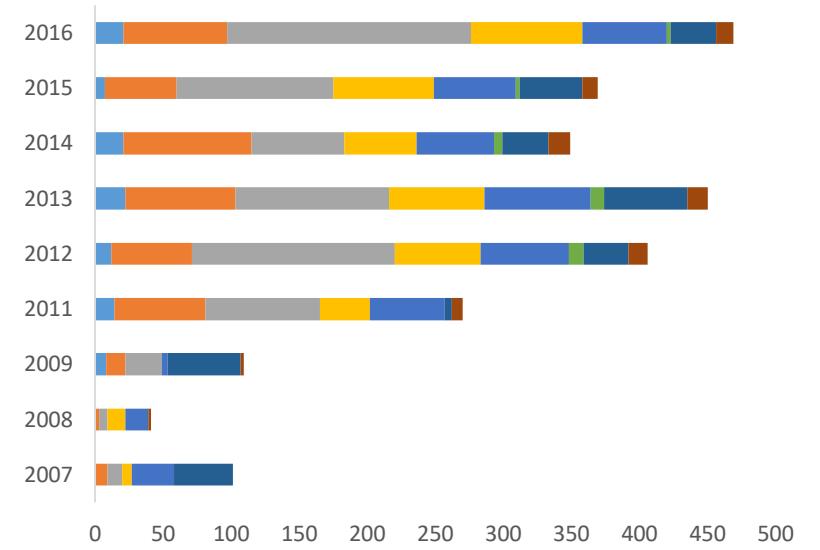
	2007	2008	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016
■ განათლება	0	0	8	14	12	22	21	7	21
■ ჰუმანიტარული მეცნიერებები და ხელოვნება	9	3	14	67	59	81	94	53	76
■ სოციალური მეცნიერებები, ბიზნესი და სამართალი	11	6	27	84	149	113	68	115	179
■ მეცნიერება	7	13	0	37	63	70	53	74	82
■ საინჟინრო, დამამუშავებელი და სამშენებლო დარგები	31	16	4	55	65	78	57	60	62
■ სოფლის მეურნეობა	0	0	0	0	11	10	6	3	3
■ ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	43	1	54	5	33	61	34	46	33
■ მომსახურება	0	2	2	8	14	15	16	11	13

დოქტორანტების განაწილება სადოქტორო პროგრამების მიხედვით 2007-2016

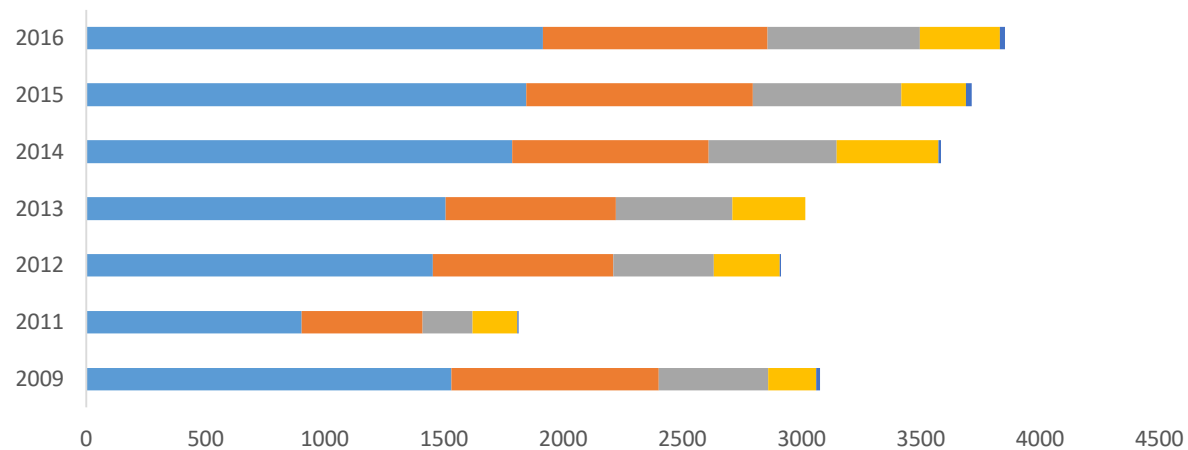
	2007	2008	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016
■ განათლება	30	88	141	135	235	164	143	153	132
■ კუმანტარული მეცნიერებები და ხელოვნება	176	340	628	756	634	570	612	686	713
■ სოციალური მეცნიერებები, ბიზნესი და სამართალი	480	709	1046	2096	919	1304	1376	1639	1784
■ მეცნიერება	12	195	343	564	607	508	517	526	629
■ საინჟინრო, დამამუშავებელი და სამშენებლო დარგები	62	107	373	385	344	338	391	352	394
■ სოფლის მეურნეობა	22	69	192	65	5	15	34	44	68
■ ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	4	74	195	168	212	255	227	255	290
■ მომსახურება	0	6	68	97	84	59	110	110	66

დოქტორანტურის კურსდამთავრებულების რაოდენობა პროგრამების მიხედვით

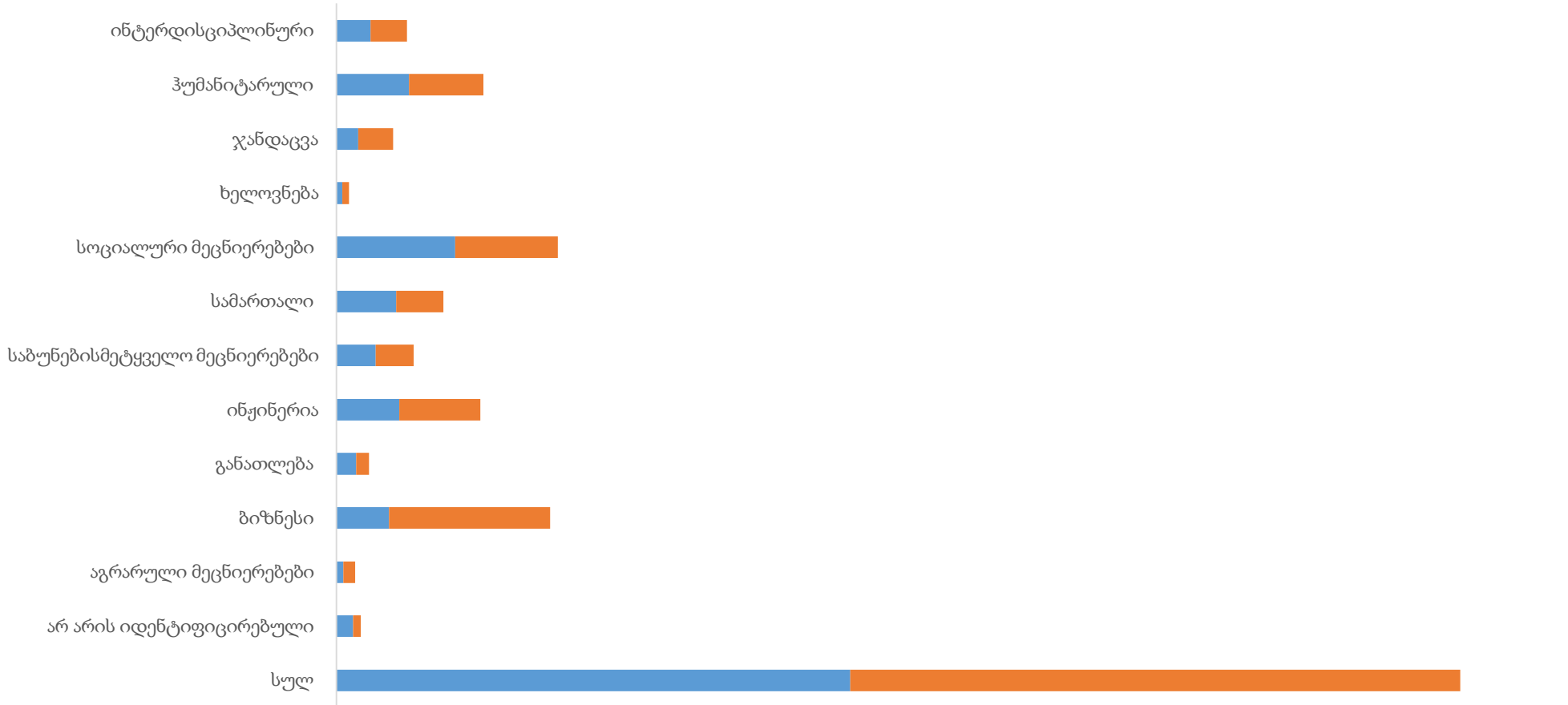
	2007	2008	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016
■ განათლება	0	0	8	14	12	22	21	7	21
■ კუმანტარული მეცნიერებები და ხელოვნება	9	3	14	67	59	81	94	53	76
■ სოციალური მეცნიერებები, ბიზნესი და სამართალი	11	6	27	84	149	113	68	115	179
■ მეცნიერება	7	13	0	37	63	70	53	74	82
■ საინჟინრო, დამამუშავებელი და სამშენებლო დარგები	31	16	4	55	65	78	57	60	62
■ სოფლის მეურნეობა	0	0	0	0	11	10	6	3	3
■ ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	43	1	54	5	33	61	34	46	33
■ მომსახურება	0	2	2	8	14	15	16	11	13

დოქტორანტების სამეცნიერო ხელმძღვანელების რიცხოვნობა

	2009	2011	2012	2013	2014	2015	2016
■ სამეცნიერო ხელმძღვანელების რიცხოვნობა, სულ	1530	904	1454	1507	1787	1844	1915
■ პროფესორი	870	507	756	714	822	952	943
■ ასოცირებული პროფესორი	459	209	422	489	539	621	637
■ სხვა	201	188	276	304	426	271	335
■ დოქტორანტების ხელმძღვანელების რაოდენობა, რომლებიც არიან სხვა ქვეყნის მოქალაქეები	18	6	4	0	9	26	24

დოქტორანტები (სტატუსის მიხედვით)

	სულ	არ არის იდენტიფიცირებული	აგრარული მეცნიერებები	ბიზნესი	განათლება	ინჟინერია	საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები	სამართალი	სოციალური მეცნიერებები	ხელოვნება	ჯანდაცვა	ჰუმანიტარული	ინტერდისციპლინური
■ ქვეყნის შიგნით	4133	135	57	425	161	508	319	481	956	49	175	584	277
■ უცხოეთში	4907	61	94	1296	101	649	304	379	827	52	284	599	290

პრობლემები, გადაწყვეტის მცდელობები და გამოწვევები

Problems, Coping Strategies and Challenges

- სტრუქტურირებული სადოქტორო პროგრამა
- სადოქტორო სკოლების შექმნა
- კვლევითი ინფრასტრუქტურის გაზიარება
- კვლევითი პრიორიტეტების განსაზღვრა
- „დაუსწრებელი“ სტუდენტების დაშვება
- რეგულაციებისა და პროცედურების თავიდან გაწერა.

- Structured PhD Programs
- Creation of Graduate Schools at UNIs
- Sharing research infrastructure
- Defining research priorities
- Accepting part-time students
- Re-defining regulations and procedures

მადლობა ყურადღებისთვის

მარინე ჩიტაშვილი, თსუ პროფესორი
marine.chitashvili@tsu.ge

Thank you for attention

Marine Chitashvili, Professor of Psychology, TSU
marine.chitashvili@tsu.ge